

УДК 371.132-057.875:7.021.5

*Пам'яті Людини, Учителя, наукового наставника
Зязюна Івана Андрійовича присвячується*

Н. А. Сегеда

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького

МОДЕЛЬНІ МАРКЕРИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ МИСТЕЦЬКИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті поставлено проблему імплементації в освітню реальність вищої школи людино- і культуровідповідних цивілізаційних очікувань, зафіксовану в суперечності між потребою в науковому переосмисленні світоглядних принципів загальнолюдських смислів і образів творчого буття людини в професійній сфері життєдіяльності та інертністю в розробці й упровадженні відповідних технологій професійної освіти в Україні. Мета статті полягає у висвітленні модельних параметрів організації (маркерів) психолого-педагогічного супроводу підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії до самореалізації в умовах культурно-освітнього середовища сучасного вищого навчального закладу. Самореалізацію педагога-професіонала визначено як цілеспрямований рефлексований процес і результат об'єктивації його індивідуального потенціалу, професійного й фахового ресурсу в освітню реальність, що базується на діалогічних засадах співтворчості, результатом якої є взаєморозвиток і взаємооновлення суб'єктів педагогічної взаємодії. Підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії до професійної самореалізації розглянуто як об'єктивний творчий процес, що забезпечує мотиваційно-сміслову ставлення до соціокультурної місії професійної діяльності вчителів музичного мистецтва та хореографії.

Ключові слова: самореалізація педагога-професіонала, самоорганізація, транспарентність, учитель музичного мистецтва та хореографії, модельні маркери, підготовка до самореалізації в професії, психолого-педагогічний супровід.

Постановка проблеми. Наукові дослідження й технології визначають якість освіти, забезпечують оновлення освітніх стандартів, планів і програм, навчально-методичного забезпечення та їх відповідність вимогам сьогодення. Сучасний етап цивілізаційного розвитку зумовлює пошуки адекватної системи університетської освіти, у якій мають інтегруватися класична місія прирощення нового знання, наукова рефлексія соціокультурної реальності та наукового обґрунтовані технології соціалізації-професіоналізації людини. Певні стратегіями її вибудови містяться в оновленому змісті закону України «Про вищу освіту». Разом із цим його імплементація в освітню реальність вищої школи відбувається на фоні суперечності між потребою в науковому переосмисленні світоглядних принципів загальнолюдських смислів і образів творчого буття людини в професійній сфері життєдіяльності та соціокультурною інертністю в розробці та впровадженні людино- і цивілізаційно відповідних технологій професійної освіти в Україні.

Аналіз актуальних досліджень. Русійними силами розробки системи професійної підготовки студентів мистецьких спеціальностей і педагогічних умов її практичного втілення в навчально-виховний процес педагогічної освіти є хронотопні суперечності двох систем – професійної діяльності вчителя та професійної підготовки до неї, які глибоко висвітлюються в працях В. Андрущенка, І. Беха, В. Вікторова, Н. Гузій, О. Дубасенюк, І. Зязюна, В. Кремня, І. Предборської, С. Сисоєвої та інших; суперечності змісту педагогічної спеціалізації мистецьких професій і діяльності вчителів мистецьких дисциплін розглядалися Н. Гуральник, О. Михайличенком, А. Козир, Г. Ніколаї, О. Олексюк, В. Орловим, Г. Падалкою, О. Ребровою, О. Рудницькою, Т. Смирновою, О. Ростовським та іншими. Об'єднує ці наукові позиції прагнення науковців забезпечити методологічні засади для теоретичних і методичних наукових проєкцій в освітню реальність загальноосвітніх навчальних закладів актуальних і ціннісних ідеологем загального розвитку індивіда засобами мистецтва.

Означені наукові концепції можна диференціювати за принципом предмету дослідження, який у кожній з названих персоналій має певне структурне значення в теорії самореалізації в професійній сфері життєдіяльності вчителя музичного мистецтва та хореографії. Разом із цим, артикульована нами в проблематизації суперечність постає невирішеним завданням мистецької освіти педагогічного спрямування, зокрема майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії в контексті людиноцентрованих і креативно-акмеологічних критеріїв, метапринципів самоорганізації та транспарентності. Відтак, *мета статті* полягає у висвітленні модельних

параметрів організації (маркерів) психолого-педагогічного супроводу підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії до самореалізації в умовах культурно-освітнього середовища сучасного вищого навчального закладу III–IV рівнів акредитації.

Виклад основного матеріалу. У сучасній науково-педагогічній літературі підкреслюється, що моделювання все більше стає могутнім перетворюючим засобом педагогічних досліджень. Тому для організації психолого-педагогічного супроводу підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії до самореалізації нами обрано метод моделювання.

У побудові теоретичної моделі організації психолого-педагогічного супроводу підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії до самореалізації ми дотримувалися принципу функціональної повноти її компонентів, згідно з якими система не може функціонувати ефективно, якщо функціонально не забезпечено набір її суттєво значущих підсистем [Леднев]. Постійне вдосконалення змісту професійної підготовки студентів зумовлює особливе значення використання принципу диференціації, інтеграції та наступності компонентів розробленої нами моделі. Мета її функціонування в контексті представленої проблеми полягає в забезпеченні мотиваційно-смыслового ставлення до соціокультурної місії професійної діяльності вчителів музичного мистецтва та хореографії, яка детермінує критерії до відповідного індивідуально-діяльнісного потенціалу й особистісно-професійного ресурсу.

У визначенні змісту й технології підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії до професійної самореалізації, передусім, необхідно виходити з відрефлексованої та науково обґрунтованої педагогічної сутності самореалізації особистості. У сучасному інформаційному просторі поняття самореалізації набуває популярності, яка вже спостерігалася наприкінці 80-х – початку 90-х років минулого століття. Але, разом із новою хвилею популярності, педагогічний зміст конотацій поняття самореалізації часто балансує на межі методологічної некомпетентності.

Наш педагогічний денотат самореалізації особистості у професійній педагогічній сфері життєдіяльності дезактуалізує інформаційну лакуну в педагогічній теорії професійної самореалізації особистості, адже базується на розмінні того, що в цьому процесі відбувається втручання людини в соціокультурний інститут професії, зокрема, у вчителя – в професійні норми, царину педагогічної етики. За А. Петровським, характерною рисою такої діяльності є персоналізація – ідеальна представленість своїх рис в

інших людях [3]. Діяльність виходу за межі власної самості у спосіб особистого внеску є творчістю *a priori*. Учитель таким чином здійснює своєрідні внески в учнів, колег, батьків та інших, динаміку професії, тобто всього оточуючого середовища, залишаючи слід у вигляді образу своєї особистості, творчої індивідуальності, культурного факту, що вимагає культури творчої самовідданості, базованої на високо розвинених особистісно-суб'єктних якостях. Відтак, самореалізацію педагога-професіонала ми визначаємо як *цілеспрямований рефлексований процес і результат об'єктивації його індивідуального потенціалу, професійного та фахового ресурсу в освітню реальність, що базується на діалогічних засадах співтворчості, результатом якої є взаєморозвиток і взаємооновлення суб'єктів педагогічної взаємодії*.

Формулювання змісту підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії до професійної самореалізації та його втілення в практику навчально-виховного процесу педагогічного вищого навчального закладу зумовлено дотриманням основних положень сучасної концепції гуманізації навчання й виховання: визнання пріоритету особистості, її унікальності, безумовне усунення з педагогічної практики методів адміністрування, примусу, авторитаризму; співробітництво всіх суб'єктів педагогічного процесу в розв'язанні навчально-виховних завдань; гуманізація соціального середовища, міжособистісних стосунків у всіх підсистемах педагогічної навчально-виховної системи; широкий культурологічний підхід до вибору навчально-виховних технологій; опора на загальнолюдські й національні духовні цінності; звернення до світового та вітчизняного педагогічного досвіду.

Як цілісну платформу для створення науково обґрунтованої системи підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії до професійної самореалізації ми використовували поєднання найсуттєвіших людиноцентрованих і креативно-акмеологічних критеріїв, метапринципів самоорганізації та транспарентності, що уособлюють ідеї вітально-аксіологічного та холістсько-емерджентного підходів, які зумовлюють готовність учителів музичного мистецтва й хореографії до актуального професійного буття.

Підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії до професійної самореалізації ми розглядаємо як об'єктивний творчий процес, що ґрунтується на таких закономірностях: зумовленість потребами соціально-економічної і культурного розвитку суспільства, стратегічними завданнями реформування освіти в Україні; відповідність

змісту і форм підготовки до сучасного рівня розвитку психолого-педагогічної науки й художньо-виконавської та педагогічної практики; зумовленість специфікою та закономірностями творчого процесу формування професійної індивідуальності вчителя мистецьких дисциплін.

Підготовці вчителя музичного мистецтва та хореографії до професійної самореалізації притаманні такі специфічні функції:

– когнітивна – полягає в поглибленні теоретичного та практичного базису майбутнього вчителя з проблем вивчення сутності й опанування механізмом професійної самореалізації, формування професійно-педагогічного потенціалу;

– аксіологічна – спрямована на формування ціннісного ставлення майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії до педагогічної діяльності як можливої сфери особистісного самовиявлення, до професійно-педагогічного саморозвитку, спрямованого на взаєморозвиток суб'єктів педагогічної діяльності;

– рефлексивна – полягає в пізнанні й усвідомленні майбутнім учителем музичного мистецтва та хореографії власних психофізіологічних, особистісних, суб'єктивних характеристик, необхідних для здійснення себе у професійній педагогічній діяльності;

– процесуальна функція зазначеної підготовки полягає у формуванні вмій організувати колективну творчу діяльність, опануванні студентами педагогічної техніки як сукупності вмій доцільного використання власного професійного потенціалу, розвитку вмій діалогового спілкування, побудови й реалізації особистісно-орієнтованих технологій музичного виховання як основних технологічних засобів виявлення професійної індивідуальності вчителя.

Компонентні характеристики змісту підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії до професійної самореалізації детерміновані такими факторами: наповнення змісту музично-педагогічної освіти особистісними смислами; практичне використання ідей цілісності, системності, інтеграції; діалогове спілкування як основний засіб співпраці викладача та студента; домінування самостійної роботи студента, яка має ґрунтуватися на відповідальному розумінні вільного вчинку та його ініціюванні; запобігання перевантаження студентів за рахунок актуалізації педагогічного потенціалу лекційних і практичних занять із курсів «Педагогіка», «Історія педагогіки», «Основи педагогічної майстерності», практичних індивідуальних і колективних фахових музичних і хореографічних дисциплін.

У зв'язку з тим, що професійна самореалізація вчителя має змістовний і операційно-процесуальний плани, система відповідної підготовки студентів спрямована на розвиток професійного потенціалу вчителя, який містить професійно необхідні особистісні якості, професійно-педагогічні та спеціально-предметні здібності, знання, вміння, навички. Отже, теоретично ми виділяємо такі компоненти змісту зазначеної підготовки:

–аксіологічний – має на меті введення студентів музично-педагогічного факультету у світ цінностей професійної самореалізації вчителя музичного мистецтва та хореографії, які полягають у ціннісному ставленні до всіх суб'єктів педагогічного процесу, до мистецтва як найприроднішого засобу самовиявлення людської сутності, до професійного педагогічного самовдосконалення як необхідної передумови виявлення сутнісних сил;

–когнітивний – забезпечує студента необхідними знаннями, передбачає засвоєння студентами системи наукових знань про сутність професійної самореалізації, її специфіку, закономірності; про загальноновизнані засоби професійної самореалізації, якими виступають педагогічна культура, педагогічна творчість, педагогічна майстерність; про професійну індивідуальність учителя;

–особистісний компонент – повинен забезпечувати розвиток у студентів рефлексивних здібностей, пізнання власного професійно-педагогічного потенціалу, опанування засобами самонавчання, самоорганізації, самовиховання, самовдосконалення, формування потреби в педагогічній творчій самовідданості, яка має гуманістичну спрямованість;

–діяльнісно-творчий – передбачає розвиток педагогічної техніки (групи вмінь впливати на особистість і колектив: техніка організації контакту, управління педагогічним спілкуванням, діалогу, організації колективної творчої діяльності), опанування вміннями побудови й реалізації особистісно орієнтованих технологій естетичного виховання з використанням активних форм музичного сприйняття.

Розробка теоретичної моделі підготовки майбутніх учителів музики до професійної самореалізації ґрунтується на результатах констатувального експерименту та спрямована на формування її структурних компонентів. У зв'язку з цим мета когнітивного компонента змісту досліджуваної підготовки полягає в розвитку відповідного компонента механізму професійної самореалізації вчителя музичного мистецтва та хореографії й передбачає здійснення таких завдань:

– актуалізація, систематизація знань студентів із психології, філософії, соціології, педагогіки з проблеми самореалізації людини в професійній сфері життєдіяльності;

– концентрація актуалізованих знань на проблемі професійної самореалізації вчителя музичного мистецтва та хореографії;

– актуалізація знань про загально визнані засоби професійної самореалізації вчителя – педагогічну майстерність, педагогічну творчість, педагогічну культуру;

– поглиблення знань про вимоги до характеру педагогічної діяльності, що спрямована на реалізацію особистісно орієнтованих освітніх технологій;

– розширення знань про можливості використання людинотворчої функції мистецтва як засобу розвитку особистості учня.

Мета аксіологічного й особистісного компонентів досліджуваної підготовки передбачає розвиток мотиваційно-ціннісного та свідомо-вольового компонентів професійної самореалізації вчителя музичного мистецтва та хореографії, що відбувається шляхом вирішення таких завдань:

– самоактуалізація (як самопізнання) власного професійного потенціалу через розвиток самооцінки себе як людини, особистості, майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії, суб'єкта професійного становлення;

– розвиток професійної самосвідомості (через засвоєння технології професійної самодіагностики й використання її функцій, виявлення оцінного ставлення до стану музичного виховання в загальноосвітній школі та до себе як можливого інноватора цього процесу);

– розвиток гуманістичної спрямованості (через засвоєння технології побудови особистісно розвивальної стратегії професійної самореалізації шляхом вироблення та вдосконалення вмінь цілепокладання);

– актуалізація потреби в професійному самовдосконаленні (через опанування особистісно орієнтованими технологіями навчально-виховної діяльності вчителя музичного мистецтва та хореографії, удосконалення відповідних умінь і саморозвиток необхідних професійних якостей).

Особливу увагу у визначенні конкретних завдань дослідницько-експериментальної роботи надаємо діяльнісно-творчому компоненту підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії до професійної самореалізації. Така посилена увага пояснюється тим, що саме в цьому компоненті відбувається діяльнісний вияв мотиваційно-ціннісних, особистісних, когнітивних підвалин професійної самореалізації

майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії, результатом якого є успішність розвитку комунікативного та творчо-самодіяльного компонентів досліджуваного механізму.

Зазначений результат передбачає виконання таких завдань:

– розвиток прагнення до особистісного внеску у формування особистості учня засобами мистецтва;

– удосконалення педагогічної техніки (через розвиток вербальних і невербальних засобів педагогічного спілкування);

– розвиток умінь, які визначають успішність реалізації особистісно орієнтованих освітніх технологій: діалогової взаємодії, організації зворотного зв'язку з учнями, управління педагогічним спілкуванням, дійової емпатії, емоційно-виховуючого впливу на розвиток особистості учня засобами музичного мистецтва;

– розвиток умінь творчого вдосконалення змісту музичного й хореографічного виховання учнів загальноосвітньої школи, спрямованого на взаєморозвиток суб'єктів педагогічної взаємодії;

– розвиток умінь ініціювати власні професійні цілі та брати на себе відповідальність за їх здійснення й навчально-виховні результати.

Будь-яка педагогічна система не функціонує ізольовано, вона взаємопов'язана із середовищем і підпорядкована його впливам, перебудовує свою діяльність залежно від його вимог, що зумовлює необхідність розробки відповідних *педагогічних умов*. Останні гарантують єдність вимог середовища з успішним цілеспрямованим функціонуванням системи.

Практичне втілення особистісно орієнтованої освіти вимагає зусиль педагогів у створенні суб'єкт-суб'єктних взаємин шляхом наповнення змісту музично-педагогічної підготовки особистісним смислом. Перспективним, на наш погляд, напрямом такого оновлення є *включення у зміст навчально-виховного процесу суб'єктного досвіду студента*, що призводить до сприйняття першого крізь призму власного досвіду й робить навчально-пізнавальну інформацію особистісно значущою. Впровадження цієї педагогічної умови в навчально-виховний процес призводить до зміни його технології, яка полягає у з'ясуванні індивідуальної «семантики» для подальшого введення навчально-професійної інформації. У виділенні цієї педагогічної умови ми виходили з думки про те, що в організації виховного процесу, діяльності й самодіяльності студентів (самоосвіта, самовиховання, самоорганізація, самоуправління тощо) слід керуватись аналізом виховних ситуацій і визначенням пріоритетних проблем спрямувань роботи, розпочинати з «низів», іти від реальності, а не лише «зверху» – від ідеалу [1].

У галузі музично-педагогічної підготовки ця педагогічна умова є дуже актуальною. Вступу до музично-педагогічного факультету передують спеціальні підготовки: музична школа, музичне училище, педагогічне училище, училище культури, музична студія, музичний коледж, загальноосвітня школа з естетичним нахилом. Ці спеціальні заклади готують фахівців із різним рівнем кваліфікації та спеціалізації (учитель початкових класів загальноосвітньої школи, керівники художніх колективів – хорових, хореографічних, оркестру народних інструментів, духових оркестрів, музичні працівники дошкільних закладів, учителі спеціальних і теоретичних дисциплін музичних шкіл тощо). Отже, кожен студент мистецького факультету, набуваючи педагогічної спеціалізації, вже має певний досвід, але навчально-професійна інформація, яка закладена у змісті дисциплін психолого-педагогічного, спеціально-предметного циклів освіти не розрахована на розбіжності в попередній спеціальній підготовці й відповідному індивідуальному досвіду студента. Щодо досліджуваної нами проблеми важливо визначити індивідуальний досвід студентів: а) у педагогічній діяльності за галуззю освіти, за формою навчання; б) досвід виконавської діяльності – музично-виконавський, художньо-педагогічна інтерпретація, диригентський, колективна творча діяльність тощо; в) самодіяльна творчість – складання, імпровізація, аранжування музичних творів тощо; г) досвід самотійної роботи – самопізнання, самонавчання, самовдосконалення, самодетермінація. Складена таким чином карта індивідуального досвіду студента має коригувати діяльність викладача зі складання змісту навчальної дисципліни, вибору форм і методів навчання й виховання. Для студента карта індивідуального досвіду є особистим щоденником його професійного розвитку, засобом самопізнання та підставою саморегуляції.

Саме особистісно-суб'єктний рівень розвитку професійної індивідуальності вчителя музичного мистецтва та хореографії визначає можливості його професійної самореалізації. Формування цього рівня відбувається в процесі професійного становлення студента, органічною частиною якого є навчально-професійна діяльність, спрямована на концентрацію потреби та здатності керувати власним професійним розвитком.

Реалізація особистісного компонента підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії до професійної самореалізації має на меті розвиток професійної самосвідомості студента, яка є сутнісним утворенням його професійної індивідуальності. Формування професійної самосвідомості відбувається шляхом аналізу й самоаналізу професійного Я

за умови високої активності самого студента. Постійне заглиблення в саморозуміння допомагає студентові виробляти стратегію та знаходити засоби професійної самореалізації.

Системоутворювальною ознакою професійної самосвідомості майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії є самосприйняття – уявлення про роль власного Я в професійних подіях, що приводить нас до виділення суб'єктивної педагогічної умови – *сприйняття студентом себе як суб'єкта індивідуального професійного становлення*. Суб'єктність майбутнього вчителя виявляється в бажанні та здатності постійно аналізувати, коректувати й удосконалювати власне професійне зростання. Необхідною передумовою та підґрунтям розвитку суб'єктності є включення майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії в діалог зі своєю особистістю та професійною сутністю, поєднання з педагогічною реальністю. Результатом цього процесу має бути формування в майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії готовності до систематичного особистісного й професійного зростання, гуманістична спрямованість якого повинна коректуватися професійною «Я – МИ концепцією». Розвиток цих якостей, на нашу думку, вимагає відповідної творчої атмосфери освітнього процесу. Технологія організації професійного самопізнання й самовдосконалення заперечує використання методів жорсткого управління, маніпулювання внутрішнім світом іншої людини.

Логічним продовженням визначення педагогічних умов втілення в навчально-виховний процес змісту підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії до професійної самореалізації є звернення до проблеми цілепокладання у професійній діяльності викладача вищого навчального закладу.

Зовнішні впливи на студента відбуваються в педагогічному процесі, складовою частиною якого є викладання. У ході цього процесу кожен викладач керується певною системою цілепокладання, тобто всі його дії підпорядковані визначеним у змісті музично-педагогічної освіти й інтеріоризованим навчально-виховним цілям, які мають певну ієрархію та спрямовані на виконання мета-завдання. Останнє має об'єктивний (заданий соціальним замовленням) і суб'єктивний (особистісний) змісти, які повинні гармонійно поєднуватися. Проте, практика навчально-виховного процесу вищої школи доводить, що не кожен викладач професійно-педагогічного, загальнокультурного, спеціально-предметного циклів музично-педагогічної освіти у викладанні свого предмету керується усвідомленням його функціонального призначення в майбутній

професійній діяльності вчителя музичного мистецтва та хореографії. Особливо це зауваження стосується спеціально-предметного циклу музично-педагогічної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії, а саме – її музично-виконавської частини (спеціальний музичний інструмент, вокал, хорове диригування, додатковий інструмент, концертмейстерський клас та інші).

Учитель музичного мистецтва та хореографії повинен досконало володіти вокалом, диригентською технікою, музичним інструментом та іншими спеціально-предметними знаннями, вміннями й навичками, тому що вони є необхідними технологічними засобами самореалізації музиканта та хореографа. Однак, з погляду досліджуваної проблеми ці засоби повинні мати педагогічну спрямованість, тобто приломлюватися крізь інтерес до спільної творчої діяльності з учнями, до передавання власного ціннісного ставлення до музичного мистецтва в педагогічній діяльності, до розвитку іншої особистості засобами мистецтва тощо. Призначення спеціально-предметних здібностей, знань, умінь і навичок для їх виявлення в педагогічній діяльності вимагає іншого підходу викладачів спеціально-предметного циклу до складання індивідуальної програми професійного розвитку студента-музиканта – майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії. У визначенні змісту цієї програми й вимог до її виконання студентом викладачі спеціально-предметних дисциплін повинні виходити з того, що професійна самореалізація вчителя музичного мистецтва та хореографії ґрунтується на позитивному зворотному зв'язку із суб'єктами педагогічного процесу, тільки в цьому випадку вона має соціальну значущість і приносить учителю музичного мистецтва та хореографії задоволення від творчої педагогічної самовідданості. Урахування цієї змістовної характеристики професійної самореалізації вчителя музичного мистецтва та хореографії вимагає *реалізації принципу інформаційної відкритості освітнього процесу*, а від викладачів *спрямованості професійно-педагогічного цілепокладання в забезпеченні розвитку у студентів потреби реалізувати свій потенціал у педагогічній діяльності вчителя музичного мистецтва та хореографії*.

Висновок. Отже, модельними маркерами підготовки студентів мистецьких спеціальностей до самореалізації в професійній педагогічній діяльності є переорієнтація навчально-виховного процесу вищої школи з дидактичного характеру в напрямі розвитку й саморозвитку студента, організація психолого-педагогічних умов, які забезпечуватиме

стимулювання в майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії самопізнання, самоактуалізації, самоорганізації, формування знань про власні потенційні можливості й аксіоцентровану систему професійного цілепокладання. Створена в такий спосіб теоретична модель підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва та хореографії до професійної самореалізації забезпечуватиме отримання таких результатів:

змістовного – засвоєння студентами основних категорій, що складають сутність самореалізації у професії вчителя музичного мистецтва та хореографії;

дидактичного – опанування майбутніми вчителями музики способами рефлексивної діяльності, діалогічного спілкування, педагогічної техніки;

виховного – розвиток прагнення до гуманістично орієнтованої професійної самореалізації, вольових і емоційно-мотиваційних ресурсів в умовах індивідуальної, парної та колективної творчої діяльності, виконання творчих завдань;

практичного – розвиток професійних умінь, які визначені в операційно-процесуальному плані професійної самореалізації вчителя музичного мистецтва та хореографії.

Перспективи подальших досліджень ми пов'язуємо з формуванням компетентного уявлення про багатofункціональність професійної діяльності вчителя музичного мистецтва та хореографії, цілісним розвитком професійного потенціалу, обґрунтуванням та апробацією засобів стимулювання мотивації до самореалізації особистості у професійній педагогічній сфері життєдіяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зязюн І. А. Культуротворча функція виховання студентів педагогічного вузу / І. А. Зязюн // Вища педагогічна освіта : наук. метод. зб. – Вип. 17. – Полтава : Полтавський педагогічний інститут, 1994. – С. 66–72.

2. Леднёв В. С. Содержание образования: сущность, структура, перспективы / В. С. Леднев. – М. : Высш.шк., 1991. – 224 с.

3. Петровский В. А. О внутренней задаче личности в процессе познавательной деятельности / В. А. Петровский // Обучение и коммунистическое воспитание в высших и средних специальных учебных заведениях. Экспресс информация. – Вип. 17. – М., 1978. – С. 5–15.

РЕЗЮМЕ

Сегеда Н. А. Модельные маркеры подготовки студентов специальности искусство к самореализации в профессиональной педагогической деятельности.

В статье поставлена проблема имплементации в образовательную реальность высшей школы цивилизационных ожиданий общества, зафиксированную в противоречии между потребностью в научном переосмыслении мировоззренческих принципов общечеловеческих смыслов, образов бытия человека в профессиональной сфере жизнедеятельности и инертностью в разработке необходимых технологий профессионального образования в Украине. Данная проблема выглядит как нерешенная в области профессионального образования учителей различных видов искусства задача соответствия антропологическим и креативно-акмеологическим критериям, принципам самоорганизации и транспарентности образования. Их имплементация в культурно-образовательное пространство будущих учителей музыкального искусства и хореографии обеспечивает формирование готовности к актуальной профессиональной жизнедеятельности. Цель статьи состоит в рассмотрении модельных параметров организации психолого-педагогического сопровождения подготовки будущих учителей музыкального искусства и хореографии к профессиональной самореализации в условиях высшего образования. Самореализацию педагога-профессионала определено как целенаправленный рефлекслируемый процесс и результат объективации его индивидуального потенциала, профессионального и специализированного ресурса в образовательную реальность школы. Данный процесс предполагает диалог и сотворчество и гарантирует развитие и обновление субъектов педагогического взаимодействия. Подготовку будущего учителя музыкального искусства и хореографии автор определяет как объективный творческий процесс, который обеспечивает устойчивое мотивационно-смысловое отношение к социокультурной миссии данной профессиональной деятельности. Модельными маркерами изучаемой подготовки выступают: антропологический и креативно-акмеологический критерии; принципы самоорганизации и транспарентности образования; содержание, состоящее из когнитивного, аксиологического, личностного и деятельностно-творческого компонентов; психолого-педагогические условия

(включение в содержание образовательного процесса индивидуально-субъектного опыта студента, обеспечение восприятия студентом себя как субъекта индивидуального профессионального становления, информационная открытость образовательного пространства, направленность профессионально-педагогического целеполагания преподавателя вуза на актуализацию у студентов потребности реализовать свой потенциал в педагогической деятельности учителя музыкального искусства и хореографии общеобразовательной школы).

Ключевые слова: самореализация педагога-профессионала, самоорганизация, транспарентность, учитель музыки и хореографии, модельные маркеры, подготовка к профессиональной самореализации, психолого-педагогическое сопровождение.

SUMMARY

Seheda N. Model markers to prepare the arts students to self-realization in professional educational activities.

The article raised the issue of implementation of the educational reality of high school and man- and culture-appropriate expectations civilization expectations enshrined in conflict between the need for rethinking scientific philosophical principles of universal meanings and images of creative human being in the professional sphere of life and inertia in the development and implementation of appropriate techniques of professional education in Ukraine. It appears as unsolved art education teacher direction, including future teachers of music and dance in the context of human-centered and creative and acmeological criteria, meta-principles self-organization and transparency that will cause the willingness of the teachers of music and dance to contemporary professional life. The purpose of the article is to highlight the parameters of the model (markers) psycho-pedagogical support training of future teachers of music and dance to the self-organization in terms of cultural and educational environment of the modern university. Self-realization of a teacher-focused professional is defined as a reflective process and outcome of objectification his individual capacity, vocational and professional education resource in reality, based on the principles of co-creation of dialogue, which results in mutually develop and mutually updates subjects and pedagogical interaction. Training of teachers of music and dance to professional fulfillment is considered as an objective and creative process, providing motivational and semantic relationship to socio-cultural missions of the professional teachers of music and

choreography. The content has cognitive, axiological, personal, active and creative components that are implemented in such psychological and pedagogical conditions, including the content of the educational process individual subjective experience of the student; ensure student perception itself as the subject of individual professional formation; direction of professional teachers and teaching goal-setting for updating the students need to fulfill their potential in teaching of the teachers of music and dance of secondary school; information openness of the educational process.

Key words: *self-realization of a teacher-professional, self-organization, transparency, a teacher of music and dance, fashion markers in preparation for self-occupation, psychological and pedagogical support.*